

Jak typować i opisywać kulturemy? ROBOTA (PRACA) na materiale podhalańskim

*Kaip išskirti ir aprašyti kultūremas. ROBOTA
(DARBAS / TRIŪSAS) Podhalės regiono duomenų
pagrindu*

prof. dr hab. Maciej Rak
Katedra Historii Języka i Dialektologii, Wydział Polonistyki UJ
maciej.rak@uj.edu.pl

Plan wystąpienia

1. Uwagi terminologiczne
2. Uwagi metodologiczne
3. Dlaczego Podhale?
4. ROBOTA jako kulturem

Pristatymo planas

1. Terminologinės pastabos
2. Metodologinės pastabos
3. Kodėl "Podhale"?
4. TRIŪSAS kaip kultūrema

1. Terminologinės pastabos

1.1. Lenkų kultūremų tyrimai

Ożdżyński Jan, **1993**, *Pojęcie „kulturemu” jako podstawowej jednostki derywacji stylistycznej*, „Stylistyka”, t. II, s. 173–185.

Nagórko Alicja, **1994**, *Z problemów etnolingwistyki – jak porównywać języki i kultury?*, „Poradnik Językowy” 4, s. 4–14.

Nagórko Alicja, **2004a**, *Fremdsprachenunterricht und der Wandel der kulturellen Stereotype in den deutschpolnischen Beziehungen*, [w:] *Sprachwissen in der Hochschulgermanistik. Interkulturelle Kommunikation. Referate von den Konferenzen in Karpacz 2001 und in Słubice 2002*, red. Ulrich Engel, Bonn, s. 242–252.

Nagórko Alicja, **2004b**, *Metody kontrastywne a etnolingwistyka (lingwistyka kulturowa)* [w:] *Multikulturowość, tożsamość narodowa, mniejszości na Węgrzech i w Polsce*, red. Eva Fórián, Debreczyn, s. 23–33.

Nagórko Alicja, **2004c**, *Das Verhältnis Sprache(n): Kultur(en) aus anthropologischer und soziologischer Sicht*, [w:] *Das Bild der Gesellschaft im Slawischen und im Deutschen. Typologische Spezifika*, red. Wolfgang Gladrow, Frankfurt am Main, s. 159–170.

Nagórko Alicja, **2005**, *Etnolingvistika i kulturemi u međujezičnom prostoru*, „Rasprave instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje” 30, s. 131–143.

Nagórko Alicja, **2007**, *Poln. obywatel, tschech. občan, dt. Bürger – drei Benennungen, ein Begriff?*, [w:] *Zwischeneuropa – Mitteleuropa. Sprache und Literatur in interkultureller Konstellation*, red. Walter Schmitz, Jürgen Joachimsthaler, Dresden, s. 104–119.

Nagórko Alicja, **2009**, *Lakuny, ksenizmy, alteryzmy i inne rafy w komunikacji międzykulturowej*, [w:] *Kultura jako przestrzeń dialogu. Polska – Niemcy*, red. Anna Mróz, Adam Niewiadomski, Warszawa, s. 51–64.

Nagórko Alicja, **2021**, *Anny Wierzbickiej »key words« a kulturemy. Porównywanie języków – porównywanie kultur?*, „Prace Filologiczne” 76, 387–400; <https://doi.org/10.32798/pf.878>.

Rak Maciej, **2015a**, *Co to jest kulturem?*, „LingVaria” X, z. 2 (20), s. 305–316.

Rak Maciej, **2015b**, *Kulturemy podhalańskie*, „Biblioteka LingVariów”, t. 19, Kraków.

Rak Maciej, **2017**, *Kulturemy – nowa perspektywa badań etnolingwistycznych*, „Tekst i dyskurs – Text und diskurs” 10, s. 217–227.

Rak Maciej, **2020**, *Kul'turemy i onomastika*, [w:] *Onomastika Povolž'â. Materialy XVIII Meždunarodnoj naučnoj konferencii 9–10 sentâbrâ 2020 goda*, t. 1, red. Nina Semënovna Gancovskaâ, Vasilij Ivanovič Suprun, Kostroma: Kostromskoj gosudarstvennyj universitet, s. 120–125.

Rak Maciej, **2021a**, *Kulturemy gwarowe, polskie, słowiańskie – zarys problematyki*, „Etnolingwistyka” 33, s. 25–37; <http://doi.org/10.17951/et.2021.33.25>.

Rak Maciej, **2021b**, *Kulinarne kulturemy – podhalańskie, polskie, słowiańskie. Zarys problematyki*, [w:] *Polskie kulinaria. Aspekty historycznojęzykowe, regionalne i kulturowe*, red. R. Przybylska, D. Ochmann, Kraków: Libron, s. 159–173.

Burkhardt Hanna, **2008**, *Kulturemy i ich miejsce w teorii przekładu*, [w:] *Język a Kultura*, t. 20: *Tom jubileuszowy*, red. Anna Dąbrowska, Wrocław, s. 197–209.

Zarzycka Grażyna, **2019**, *Kulturemy polskie – punkty widzenia, techniki ich wydobywania i negocjowania. Stosowanie perspektywy etnolingwistycznej w glottodydaktyce polonistycznej*, „Acta Universitatis Lodzianensis. Kształcenie Polonistyczne Cudzoziemców” 17, s. 425–441.

1.2. Definicja kulturemu/Kultūremos definicija

„[Kulturemy to] **jednostki etnolingwistyczne**, słowa klucze, które w planie wyrażania są reprezentowane przez **pojedyncze leksemy**, zaś w **planie treści mają tak bogate znaczenia, że dzięki nim można zrozumieć specyfikę danej społeczności narodowej, etnicznej lub regionalnej**. To właśnie m.in. poprzez kulturemy społeczność określa swoją **tożsamość, stosunek do tradycji i wartości**, a także sposób radzenia sobie w obecnych czasach. Z powodu częstej nieprzekładalności reprezentujące je leksemy mają **nastawienie etnocentryczne** (nierzadko są składnikami autostereotypu) jako **słowa zbiorowej pamięci**. Kulturemy zwykle funkcjonują jako składniki związków frazeologicznych i pojawiają się w kliszowanych tekstach folkloru, poezji ludowej, literaturze regionalnej oraz w wypowiedziach autorefleksyjnych”.

"[Kultūremos] yra **etnolingvistiniai vienetai**, raktiniai žodžiai, kurie raiškos plotmėje yra reprezentuojami **lesemomis**, o turinio plotmėje jie turi tokias turtingas reikšmes, kad per jas galima suprasti konkrečios nacionalinės, etninės ar regioninės bendruomenės **specifiką**. Be kita ko, bendruomenė savo **tapatybę, požiūrį į tradicijas ir vertybes** ir tai, kuo ji gyvuoja dabartiniiais laikais, apibrėžia būtent per kultūremas. Dėl dažno jų neišverčiamumo juos reprezentuojančios leksemos, kaip **kolektyvinės atminties žodžiai**, yra **etnocentriškos** (dažnai yra autostereotipo dalys). Kultūremos paprastai yra frazeologinių junginių komponentai, atsiranda klišiniuose folkloro, liaudies poezijos, regioninės literatūros ir savirefleksijos tekstuose,,.

2. Uwagi metodologiczne

2.1. Interdyscyplinarność

Podczas typowania i opisu kulturomów należy uwzględnić aspekty:

- 1) **językoznawczy**, m.in. produktywność słowotwórczą wyrazów; relacje semantyczne, w które te wyrazy wchodzi – zwłaszcza synonimia; sposób ich leksykograficznego ujęcia, w szczególności chodzi o słowniki o nachyleniu etnolingwistycznym; liczebność związków frazeologicznych z danymi komponentami;
- 2) **etnologiczny**, m.in. rytualizacja zachowań kulturowych; zwyczaje i obrzędy.

2. Metodologiniai aspektai

2.1 Tarpdiscipliniškumas

Išskiriant ir aprašant kultūremas reikia atsižvelgti į keletą aspektų:

- 1) **kalbinis**, t.y. žodžių derivacinis produktyvumas; semantiniai santykiai, į kuriuos šie žodžiai įeina, ypač sinonimija; leksikografiniai aprašymo būdai, ypač etnolingvistinio pobūdžio žodynose; frazeologinių junginių su tam tikrais komponentais skaičius;
- 2) **etnologinis**, t.y. kultūrinio elgesio ritualizavimas; papročiai ir ritualai.

3) socjologiczny, m.in. obserwacja zachowań społecznych. Szczególnie istotne są tu jednak badania ankietowe.

4) literaturoznawczy, m.in. analiza motywów literackich i metafor poetyckich; zwrócenie uwagi na częstotliwość danego tematu w literaturze, a także na specyfikację gatunkową tekstów; bardzo ważne są np. hymny narodowe, co udowodniła Aleksandra Niewiara (2018);

5) istotne jest także przyjrzenie się dyskursowi tożsamościowemu w prasie i Internecie.

3) sociologinis, įskaitant socialinio elgesio stebėjimą. Tačiau šiuo atveju ypač svarbūs apklausos tyrimai.

4) literatūrinis, pavyzdžiui, literatūrinių motyvų ir poetinių metaforų analizė; dėmesys tam tikros temos dažnumui literatūroje, taip pat tekstų žanrinei specifikai; pavyzdžiui, labai svarbūs yra nacionaliniai himnai, kaip parodė Aleksandra Niewiara (2018);

5) taip pat svarbu atkreipti dėmesį į tapatybės diskursą spaudoje ir internete.

2.2. Typowanie kulturomów / Kultūremų išskirimas

Dokładnie zwrócenie uwagi na aspekty z poprzedniego slajdu

+

Intuicja badacza

Atsižvelgti į ankstesnęse skaidrėse išskirtus aspektus

+

Tyrėjo intuicija

2.3. Opis /Aprašymas

Możliwości opisu kulturomów są różne, ale skoro jest to jednostka etnolingwistyczna, najlepsza wydaje się **definicja kognitywna** [J. Bartmiński], która **informuje nas o tym, jak dane pojęcie jest rozumiane przez użytkowników języka** [nie jest to definicja encyklopedyczna], **uwęglenia tzw. naiwny obraz świata** [czyli m.in. tzw. naiwną geografiją, naiwną astronomię etc.] **i stereotypy**.

W definicji kognitywnej materiał jest ujmowany w postaci **zdań minimalnych** [najmniejsza porcja informacji, wyrażona w postaci zdania pojedynczego], które następnie są podporządkowywane **fasetom**.

Yra įvairių kultūremų aprašymo būdų, bet kadangi tai yra etnolingvistiniai vienetai, geriausias atrodo **kognityvinės definicijos** metodas [J. Bartminskis]; tokioje definicijoje pateikiama informacija apie tai, kaip tam tikrą sąvoką suprantą kalbos vartotojai [tai nėra enciklopedinis apibrėžimas], atspindėtas naivus pasaulio vaizdas [t. y., taip vadinamoji naivioji geografija, naivioji astronomija ir t. t.] ir stereotipai.

Kognityvinėje definicijoje medžiaga fiksuojama minimaliais sakiniiais [mažiausia informacijos porcija, išreikšta vienu sakiniu], kurie vėliau suskirstomi pagal aspektus/fasetes.

3. Dlaczego Podhale? / Kodėl Podhalė?

Dobrze zachowane gwara i kultura / Gerai išlaikyta tarmė ir kultūra



PODHALE

G O R C E



P O D H A L E



B.G
O
R
A
W
A



T A T R Y



S
P
I
S
Z

MAGURA



4. ROBOTA jako kulturem / TRIŪSAS kaip kultūrema

4.1. Wartość społeczna / Bendroji vertybė

4.2. Zafałszowany obraz życia społeczności wiejskiej w pracach ludoznawców / Iškreiptas kaimo bendruomenės gyvenimo vaizdas liaudies kultūros tyrėjų darbuose

Zawartość tematyczna Kolb 44 i Kolb 45

	Tematyka	Liczba stron	Udział procentowy
1.	Opis krajoznawczy – <i>Kraj</i>	16	1,6%
2.	Dane socjoetniczne – <i>Lud</i>	44	4,5%
3.	Zwyczaje doroczne	39	4%
4.	Obrzędy rodzinne	84	8,5%
5.	Pieśni powszechne	598	60%
6.	Tańce	93	9,4%
7.	Melodie	46	4,6%
8.	Świat nadzmysłowy	30	3%
9.	Opowieści ludowe	33	3,3%
10.	Gry i zabawy	3	0,3%
11.	Język	8	0,8%

4.3. Socjologowie wsi tematowi PRACY [ROBOTY] poświęcili wiele uwagi i publikacji, np.: /Kaimo sociologai daug dėmesio ir publikacijų skyrė DARBO [TRIŪSO] temai, pvz:

1. J. Styk, 1986, *Ziemia, praca i wiejskie gospodarstwo domowe*, „Akcent” 7, nr 4, s. 156–164.
2. J. Styk, 1988, *Ewolucja chłopskiego systemu wartości. Analiza historyczno-socjologiczna*, Lublin.
3. J. Styk, 1993, *Chłopski świat wartości. Studium socjologiczne*, Włocławek.
4. J. Styk, 1999, *Chłopi i wieś polska w perspektywie socjologicznej i historycznej*, Lublin.

4.4. Badania ankietowe / Anketiniai tyrimai

1. Co według Ciebie jest najważniejsze dla prawdziwego Górala? / Kas tavo manymu labai svarbu tikram kalniečiui?

Tabela 1. Zestawienie odpowiedzi na pytanie 1

Odpowiedź	Pokolenie I / miejsce na liście	Pokolenie II / miejsce na liście	Pokolenie III / miejsce na liście
tradycja	1	1	1
rodzina	2	4	2
ziemia	7	3	3
honor	3	2	5
wiara	4	9	4
gwara	5	7	6
strój	6	5	7
śleboda	10	6	9
dudki	10	10	8
praca	-	-	10
śpiew	8	-	-
taniec	9	-	-
humor	-	8	-



2. Co według Ciebie jest charakterystyczne dla prawdziwego Górala? / *Kas tavo manymu būdinga tikram kalniečiui?*

Tabela 2. Zestawienie odpowiedzi na pytanie 2

Odpowiedź	Pokolenie I / miejsce na liście	Pokolenie II / miejsce na liście	Pokolenie III / miejsce na liście
strój	2	1	1
gwara	1	2	2
tradycja	3	3	3
upór	4	5	2
→ pracowitość	8	6	6
śpiew	5	8	10
taniec	6	10	7
honor	-	4	5
wiara	-	7	8
ziemia	-	9	9
charakter	7	-	-
humor	9	-	-
muzyka	10	-	-

4.5. Znaczenie / Reikšmė

W gwarach (także podhalańskiej) *robotą* jest określeniem dotyczącym wyłącznie **pracy fizycznej**. Na wsi trudno bowiem o pracę umysłową, która zresztą z wiejskiej perspektywy nie jest pracą, gdyż nie wymaga wysiłku fizycznego.

Podhalės regiono tarmėse *robotą* yra žodis, reiškiantis tik fizinį darbą. Taip yra todėl, kad kaime sunku rasti protinį darbą, kuris, be to, kaimo požiūriu, nėra darbas, nes nereikalauja fizinių pastangų.

Robotą w gwarze – w odróżnieniu od użycia w polszczyźnie ogólnej – nie ma negatywnych konotacji, które zwykle są objaśniane pochodzeniem tego wyrazu, por.: *robić* < psł. **orbiti* ‘wykonywać obowiązki niewolnika’ zawiera rdzeń **orbь* ‘niewolnik’.

Robotą tarmėje - kitaip nei bendrinėje lenkų kalboje - neturi neigiamos konotacijos, kuri paprastai aiškinama żodžio kilme, plg.: *robić* < psł. **orbiti* "atlikti vergo pareigas" turi kamieną **orbь* "vergas".

4.6. Derywaty / Derivatai

- rzeczowniki/*daikt.*: *odrobek*; *odrabiac*; *robociárz*; *robocizna*; *robotność*; *robotnica*; *robotnik*; *urobek*; *zárobek*;
- przymiotniki/*būdvard.*: *odrabiany*; *orobiony*; *robotny*; *urobiony*; *zarobiony*;
- czasowniki/*veiksm.*: *obrobić*; *odrobić*; *orobić sie*; *urobić sie*; *zarobić*.

4.7. Słownictwo ekspresywne / Ekspresyvi leksika

- ‘nie pracować/*nedirbti*’, np.: *bimbać*; *bomblować*; *bździongać sie*; *darymnikować*; *lechmankować*; *lejbusiować*; *lynić sie*; *objać sie*; *ochylać sie*; *próżniacýć*; *próżniákować*;
- ‘mężczyzna leniwy, uchylający się od pracy/ *tingus vyras, vengiantis darbo*’, np.: *bimbac*; *bimbás* / *bimbás*; *bździongac*; *darymnik*; *darymbiák*, *darymniák*; *lejbuś*; *lejzý bogier*; *lezuk*; *lyngás*; *lyniuk*; *lyń*; *nierobiś*; *nieroba*; *nieroboń*; *nierób*; *obál*; *obják*; *próżniák* i in.;
- ‘kobieta leniwa, uchylająca się od pracy/ *tingi moter., vengianti darbo*’, np.: *bździongwa*; *ciacianica*.

4.8. Frazematyka / Frazemos

1. Biyda, kto wstaje, kie dziád juz z trzeciuj wsi idzie.
2. Choć más coło złáte potem, nie narzykáj na robote.
3. Do roboty dziyń, do figli noc.
4. Drobno orz, gynsto siyj, rzádko jydz, a bees gazdom.
5. Głód lynistwo tympi.
6. Jedni robiom i zbijajom, drudzý siedzom, popijajom.
7. Kieby nie klin, a nie mek, toby budárz zdek.
8. Komu sie nie lyni, tymu sie zielyni.
9. Komu páchnom dziywki, temu robota śmierdzi.
10. Kto ni má skół, robuje niby wół.
11. Kto rano wstaje, temu Pán Bóg daje.
12. Kto za młodu lejbusiuje, to na starość głód pocuje.
13. Lekućká robota, kie ku niyj ochota.
14. Lepse deko handlu jak kilo roboty.
15. Ludzká praca nie popłacá.
16. Modlitwom i pracom ludzie sie bogacom.
17. Nálepse pinionzki zarobione ryncýskami.
18. Nie trza sie wrázać babom do roboty.
19. Nijako robota ujmy nie niesie.
20. Nijako robota, kie lichá zapłata.

21. Oskuzdraná krowy doji, wylizaná w oknie stoi.
22. Robi ściskac na kieltosia.
23. Robi ściskac na zjádaca.
24. Robota siostrom, znój bratem, to porzondek latem.
25. Rynce pokazujom, cý robote cujom.
26. Rzetelná robota kázdemu pasuje, z rzetelnyj roboty kázdy hasynt cuje.
27. Samo z rynkáwa nic nie wyskocý.
28. Skory jak somar do roboty.
29. Strzezonego Pán Bóg strzeze, lyniwego kijem rzeze.
30. U skompego po obiedzie, u lyniwego po robocie.
31. U skompego wse po połedninie, u lyniwego zaś po robocie.
32. W chałupie kie chłop nie robuje, to sie baba roboty ucý.
33. Zawse Pán Bóg złoncý leniwego (powolnego) z roncým.
34. Zádná robota gańby nie niesie.
35. Ze spaniá worka nie usýje.
36. Zyrność i robotność nie párzom sie.

4.9. Folklor pieśniowy / Liaudies dainos

37. A coz mi po tobie dziywce ozmazane, nie umies nic robić, roncki más ciaciane.

38. Biyla mie biydzicka sýcko od malučka, jakoz mnie ni má bić, mnie sie nie kce robić.

39. Bracia moji, bracia, coście tacý zrośli, coście do jednego se na Uhry pošli. Oj, idziemy, idziemy i kosý nosiemy, co se nie wykosim, to sobie wyprosim.

40. Chudobnyj matki sýn ciynzko robić muse, we dne na kowadle, w nocý jak popadnie.

41. Dobrze wám panowie z kieliska (puchara) wino pić, ale nám niedobrze, bo musimy robić.

42. Ej, powiadajom na mnie, ze nie umiem robić, ej, cý to nie robota z owieckami chodzić?

43. Góralecka já se, Góralecka bitá, chociáz já nieładná, ale pracowitá.

4.10. Pisana poezja góralska / Rašytinė kalniečių poezija

W pisanej poezji góralskiej **temat roboty i robotności pojawia się przede wszystkim jako uzupełnienie ogólnej charakterystyki Górali** (np. F. Łojas-Kośła, *Mój tata*; A. Skupień-Florek, *Podhalańskie my syny*). Większa grupa wierszy dotyczy pasterstwa i pracy na roli – sianokosów (F. Bachleđa-Księdzuloz, *Kosozze*; S. Gąsienica-Byrcyn, *Kośba*; H. Nowobielska, *Jazda*; A. Pach, *Sianokosy*; J. Para-Hejka, *Kosorz*; A. Skupień-Florek, *Przy koszeniu*), orki i siewu (F. Łojas-Kośła, *Za pługem*; S. Nędza-Kubiniec, *Orka, W polu*; J. Para-Hejka, *Orka*), a także wykopków (A. Pach, *Piecone grule*; A. Skupień-Florek, *Przy kopaniu*).

Rašytinėje poezijoje darbo tema dažniausiai pasirodo kaip priedas prie bendrų kalniečių charakteristikų (pavyzdžiui, F. Łojas-Kośła, *Mój tata*; A. Skupień-Florek, *Podhalańskie my syny*). Didesnė eilėraščių grupė yra susijusi su piemenavimu ir žemės darbais - šienavimu (F. Bachleđa-Księdzuloz, *Kosozze*; S. Gąsienica-Byrcyn, *Kośba*; H. Nowobielska, *Jazda*; A. Pach, *Sianokosy*; J. Para-Hejka, *Kosorz*; A. Skupień-Florek, *Prie šienavimo*), arimo ir sėjos (F. Łojas-Kośła, *Už plūgo*; S. Nędza-Kubiniec, *Arimas, Lauke*; J. Para-Hejka, *Arimas*) ir kasimo (A. Pach, *Kepta košė*; A. Skupień-Florek, *Prie kasimo*).

4.11. Robota w relacjach Górali /Darbas kalniečių santykiuose

Nie znął nas świat góralski nudy. Kázdy cosik cýniył, grule skrobała babka, dziadek robiył mietły, bez zime baby przyndły lyn i wełne, dzieci słuchały opowieści starsýk, a i piórka były do darcia, ojcowie młóciyli cepami zýto na powrósta, pote krynciyli powrósta, a kie przýsta wolno chwilka – siádali na ławie i odpocýwali godnie. Przýsta wiesna, roboty moc dlá sýćkik. I lato, i jesiyń. Cłek zył tym, co urosło, co zasiát i wykopał. Odpocýwał w kościele i przý modlitwie przý piecu.

Ludzie, którzy tu przychodzą z innych stron Polski, są przekonani, że Góral jest leniwy, że nie umie pracować i nie chce. Jest to zdanie całkiem fałszywe. Góral umie być potwornie pracowitym, ale on pracuje na swój sposób. On nie może pracować jak maszyna, równomiernie, automatycznie, bez wkładania w pracę swojego usposobienia, podniecenia lub depresji psychicznej. On jeszcze pracuje jak *człowiek wolny*, który nie przywykł odrabiać dnia roboczego dla kogoś, z uczuciem niewolniczego przymusu, który robi z pracy mękę i nudę, wleczoną apatycznie.

Žmonės, kurie čia atvyksta iš kitų Lenkijos vietovių, yra įsitikinę, kad kalniečiai yra tinginiai, kad jie nemoka ir nenori dirbti. Tai visiškai klaidinga nuomonė. Kalnietis moka būti nepaprastai darbštus, bet dirba savaip. Jis negali dirbti kaip mašina, tolygiai, automatiškai, neįdėdamas į darbą savo nusiteikimo, jaudulio ar psichinės depresijos. Jis vis dar dirba kaip *laisvas žmogus*, kuris nėra įpratęs savo darbo dieną dirbti už ką nors, su vergiškos prievartos jausmu, dėl kurio darbas tampa kančia ir nuoboduliu, apatiškai vilkimas.

4.12. Zwyczaje / Papročiai

Pracowitość była **najważniejszą pożądaną cechą panny i kawalera** (na równi ze statusem materialnym). Nieprzypadkowo więc odniesienia do roboty najczęściej pojawiają się w tzw. pieśniach zalotnych, junackich i weselnych. Ocena pracowitości kawalera były jednym z celów tzw. **przeziorów**, które poprzedzały zaręczyny. Po powrocie ze ślubu niektóre teściowe sprawdzały też pracowitość młodej, rzucając pod jej nogi miotłę, jeśli ją podniosła, znaczyło, że będzie pracowita, jeśli nie – leniwa. Wierzone też, że pracowitość w rodzinie można zagwarantować wczesną pobudką w Wigilię i przystąpieniem do pracy w dobrym nastroju. Te i inne zwyczaje dowodzą, jak bardzo ceniono robotę i robotność.

- Darbštumas buvo svarbiausia merginos ir jaunikio geidžiama savybė (lygiavertė materialinei padėčiai). Todėl neatsitiktinai apie darbštumą dažniausiai kalbama vadinamosiose sužadėtuvių, pasimatymų ir vestuvių dainose. Įvertinti jaunikio uolumą buvo vienas iš vadinamųjų "žygių", vykusių prieš sužadėtuves, tikslų. Grįžę iš vestuvių kai kurie giminės taip pat tikrindavo nuotakos darbštumą, mesdami jai po kojomis šluotos kotą; jei ji jį pakeldavo, vadinasi, buvo darbšti, jei ne - tingi. Taip pat buvo tikima, kad darbštumą šeimoje galima užtikrinti anksti atsikėlus Kalėdų išvakarėse ir su gera nuotaika pradėjus darbą. Šie ir kiti papročiai rodo, kaip labai buvo vertinamas darbas ir kruopštumas.

Bardzo dziękuję za uwagę / Labai ačiū už dėmesį